

POSTANOWIENIE

Dnia 27 lutego 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik

w sprawie z odwołania Z. L.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C.
o wysokość emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 27 lutego 2025 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z dnia 11 kwietnia 2024 r., sygn. akt III AUa 1487/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od ubezpieczonej na rzecz organu rentowego
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych wraz z odsetkami
z art. 98 par. 1¹ kpc tytułem zwrotu kosztów zastępstwa
procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Częstochowie (organ rentowy) decyzją z 10 stycznia 2022 r. odmówił Z. L. (ubezpieczona, odwołująca się) prawa do przeliczenia wysokości emerytury od 21 listopada 2010 r., przy uwzględnieniu kapitału początkowego obliczonego na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie z 23 czerwca 2020 r.

Sąd Okręgowy w Częstochowie wyrokiem z 14 lipca 2022 r., IV U 237/22 oddalił odwołanie ubezpieczonej od powyższej decyzji. Sąd Apelacyjny w

Katowicach wyrokiem z 11 kwietnia 2024 r., III AUa 1487/22 oddalił apelację Z. L. od powyższego wyroku Sądu Okręgowego.

Sąd Apelacyjny wskazał, że istota sporu w sprawie sprowadzała się do ustalenia, czy organ rentowy prawidłowo ponownie obliczył emeryturę ubezpieczonej, przy uwzględnieniu wysokości kapitału początkowego przychodów w kwotach 24.000 zł za okres od 1 marca 1974 r. do 31 grudnia 1974 r.; 12.400 zł za okres od 1 stycznia 1975 r. do 30 kwietnia 1975 r. oraz 12.250 zł za okres od 1 stycznia 1976 r. do 15 kwietnia 1976 r., poczynając od dnia 1 sierpnia 2019 r., czy też świadczenie tak wyliczone powinien wypłacić od dnia przyznania ubezpieczonej emerytury tj. od 21 listopada 2010 r. Sąd Apelacyjny nie dopatrzył się wadliwości postępowania przed Sądem pierwszej instancji, aprobując ustalenia faktyczne oraz należycie umotywowaną ocenę prawną sporu. Sąd drugiej instancji przypomniał, że w zakresie wypłaty wszystkich świadczeń z ubezpieczeń społecznych obowiązuje ogólna reguła, wynikająca z art. 129 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1251 ze zm., ustawa emerytalna), zgodnie z którą świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu. Także art. 133 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej stanowi, że w razie ponownego ustalenia przez organ rentowy prawa do świadczeń lub ich wysokości, przyznane lub podwyższone świadczenia wypłaca się, poczynając od miesiąca, w którym powstało prawo do tych świadczeń lub do ich podwyższenia, jednak nie wcześniej niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy lub wydano decyzję z urzędu, z zastrzeżeniem art. 107a ust. 3 (niedotyczącego ubezpieczonej). Istotna jest więc data ponownego wniosku i złożone w trakcie jego rozpatrywania nowe dokumenty.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że dopiero w postępowaniu sądowym przed Sądem Okręgowym w Częstochowie w sprawie IV U 1978/19 prawidłowo ustalono wysokość kapitału początkowego i emerytury odwołującej się, od 1 sierpnia 2019 r. Wcześniej ZUS nie dysponował niezbędnymi i wystarczającymi dowodami, pozwalającymi na ustalenie kapitału początkowego i emerytury Z. L. za okres od 1 marca 1974 r. do 30 kwietnia 1975 r. i od 1 stycznia 1976 r. do 15 kwietnia 1976 r.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku Sądu Apelacyjnego wniosła odwołująca się, zaskarżając wyrok ten w całości. Skarga kasacyjna została oparta na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego, a mianowicie:

1) art. 138 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej przez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na jego niezastosowaniu pomimo, iż stan faktyczny sprawy wskazywał na zaistnienie błędu organu rentowego polegającego na nieuwzględnieniu rzeczywistych zarobków ubezpieczonej za lata 1974-1976 dla potrzeb wyliczenia kapitału początkowego i ustalenia wysokości należnej ubezpieczonej emerytury w okresie aż do wydania decyzji z dnia 11 sierpnia 2020 r. (kapitał początkowy) i 12 sierpnia 2020 r. (wysokość emerytury) w związku z treścią wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 23 czerwca 2020 r., wydanego w sprawie IV U 1978/19, pomimo dysponowania przez organ rentowy już w okresie 1996-2011 dowodami, w tym dokumentami, jakie ostatecznie zostały uwzględnione przy ustalaniu wysokości kapitału początkowego ubezpieczonej w związku z ww. wyrokiem Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 23 czerwca 2020 r., wydanym w sprawie o sygnaturze akt IV U 1978/19, a co tym samym oznaczało, iż organ rentowy wadliwie oceniał dowody w postępowaniach w przedmiocie wysokości kapitału początkowego oraz wysokości emerytury prowadzonych na wnioski ubezpieczonej w latach 2010-2019, wobec czego zasadnym było zastosowanie w sprawie wskazanego przepisu i wypłacenie ubezpieczonej podwyższonego świadczenia za okres trzech lat poprzedzających miesiąc złożenia wniosku o przeliczenie emerytury, który doprowadził do wydania wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 23 czerwca 2020 r.,

2) art. 138 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej przez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na niezastosowaniu w sytuacji, gdy materiał sprawy wskazywał na dysponowanie przez organ rentowy już w okresie do 2011 r. wszystkimi dowodami pozwalającymi na uwzględnienie w decyzjach w przedmiocie kapitału początkowego i wysokości emerytury w prawidłowej, tj. w rzeczywistości przyznanej dopiero wyrokiem Sądu Okręgowego w Częstochowie z 23 czerwca 2020 r. i decyzjami organu rentowego z 11 sierpnia 2020 r. i 12 sierpnia 2020 r., w tym dokumentami ubezpieczonej, danymi i zeznaniami świadków oraz dokumentacją zatrudnienia świadków w tożsamych zakładach pracy i na tożsamych

stanowiskach, co ubezpieczona, a który to materiał sprawy tym samym wskazywał na konieczność zbadania, czy postępowanie organu rentowego nie nosiło znamion błędu, o jakim mowa we wskazanych przepisach art. 133 ust. 1 pkt 2 ustawy, a polegającego na niedopełnieniu obowiązku działania z urzędu na korzyść ubezpieczonej jako osoby uprawnionej do świadczeń emerytalno-rentowych, czy też przez zebranie i skorzystanie ze znanych organowi rentowemu dowodów, czy to przez właściwe pouczenie ubezpieczonej o konieczności przedstawienia dalszych dowodów, a zbadania której to okoliczności Sąd Apelacyjny zaniechał,

3) art. 129 ust. 1 i art. 133 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, polegającego na niewłaściwym zastosowaniu w sprawie art. 129 ust. 1 i art. 133 ust. 1 pkt 1 wskazanej ustawy przez zastosowanie tych przepisów do oceny żądania ubezpieczonej przyznania jej świadczenia w ustalonej w 2020 r. wysokości także za okres poprzedzający dzień złożenia wniosku tj. 29 sierpnia 2019 r. pomimo, iż stan faktyczny sprawy wskazywał na zaistnienie podstaw do uznania, iż organ rentowy popełnił błąd, o jakim mowa w art. 133 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej.

Odwołująca się wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu oraz zasądzenie zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego w tym postępowaniu, według norm przepisanych, a na wypadek nieprzyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej lub jej oddalenia, nieobciążanie ubezpieczonej obowiązkiem zwrotu kosztów procesu, wskazując, iż przemawia za tym sytuacja życiowa ubezpieczonej, w tym niska emerytura oraz poważnie nadszarpnięty stan zdrowia (ubezpieczona jest osobą niepełnosprawną).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca uzasadniła tym, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, co wynika z faktu, iż żądanie ubezpieczonej zostało uznane za nietrafne przez Sądy powszechne pomimo, iż przedstawiona przez te Sądy argumentacja pozostaje w oczywistej sprzeczności z treścią materiału dowodowego sprawy, a w szczególności służące uzasadnieniu odmowy zaspokojenia żądania ubezpieczonej twierdzenia dotyczące braku określonych dokumentów lub zeznań, przytaczane przez Sądy, podlegają zaprzeczeniu wprost po zestawieniu tych twierdzeń z tymi dokumentami i ich treścią.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Skarga jest oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437). Oczywiste naruszenie prawa jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy jest ono z góry widoczne dla każdego prawnika, bez potrzeby głębszej analizy prawniczej, gdy jest zupełnie pewne i nie może ulegać żadnej wątpliwości, gdy podniesione zarzuty naruszenia wskazanych przepisów są zasadne *prima facie*, bez dokonywania głębszej analizy tekstu tych przepisów i bez doszukiwania się ich znaczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538), gdy orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z 30 stycznia 1963 r., II CZ 3/63, OSPiKA 1963 nr 11, poz. 286).

Zdaniem Sądu Najwyższego, wbrew twierdzeniom odwołującej się, zaskarżonemu wyrokowi nie sposób postawić zarzutów oczywistego, tj. kwalifikowanego naruszenia podstaw skargi kasacyjnej, które byłyby widoczne od razu bez wnikania w szczegóły sprawy i bez potrzeby szczegółowej analizy prawnej lub prawniczej i wskazywałyby na oczywistą zasadność wniesionej skargi kasacyjnej. Należy podkreślić, że uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi

kasacyjnej do rozpoznania stanowi odrębny od uzasadnienia podstaw kasacyjnych, element tego pisma procesowego. Wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” powinien znaleźć się w uzasadnieniu wniosku (postanowienie Sądu Najwyższego z 24 kwietnia 2018 r., III UK 127/17, LEX nr 2496323). O tym, że skarga jest oczywiście uzasadniona, nie może decydować argumentacja zawarta w uzasadnieniu jej podstaw (postanowienie Sądu Najwyższego z 11 kwietnia 2018 r., II UK 277/17, LEX nr 2490632). W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie został wykorzystany dorobek orzecznictwa i doktryny w zakresie warunków prawnych, jakie muszą zostać spełnione, aby można stwierdzić spełnienie przesłanek określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Przepisu tego nie wystarczy tylko powołać, lecz trzeba mieć na uwadze, że dąży się do wzruszenia prawomocnego orzeczenia sądowego przez zastosowanie nadzwyczajnego środka zaskarżenia.

Wskazane przez odwołującą się argumenty nie odnoszą się do konkretnych przepisów prawa oraz nie korespondują z ustaleniami poczynionymi przez Sądy meriti. Sąd Apelacyjny potwierdził bowiem, że dopiero w postępowaniu sądowym przed Sądem Okręgowym w Częstochowie w sprawie IV U 1978/19 ustalono wysokość kapitału początkowego i emerytury odwołującej się, od 1 sierpnia 2019 r. Wcześniej natomiast organ rentowy nie dysponował niezbędnymi i wystarczającymi dowodami, pozwalającymi na ustalenie kapitału początkowego i emerytury Z. L. za okres od 1 marca 1974 r. do 30 kwietnia 1975 r. i od 1 stycznia 1976 r. do 15 kwietnia 1976 r.

Ponadto należy wyjaśnić, że zgodnie ze stanowiskiem orzecznictwa i doktryny art. 133 ustawy emerytalnej wskazuje ogólne zasady wypłaty świadczeń emerytalno-rentowych, „tj. świadczenie przyznane lub podwyższone wypłaca się nie wcześniej niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy lub wydano decyzję z urzędu (art. 133 ust. 1 pkt 1 ustawy). Regułę powyższą stosuje się odpowiednio również w razie ponownego ustalenia prawa do świadczeń lub ich wysokości wskutek wznowienia postępowania albo wskutek wniesienia skargi kasacyjnej, z tym że za miesiąc zgłoszenia wniosku przyjmuje się miesiąc wniesienia wniosku o wznowienie postępowania lub skargi kasacyjnej (art. 133 ust. 2 ustawy). Wyjątek stanowi tu sytuacja, w której ponowne

ustalenie prawa do świadczeń nastąpiło na skutek błędu organu rentowego lub odwoławczego (art. 133 ust. 1 pkt 2 ustawy). Jeżeli w tych warunkach organ rentowy lub odwoławczy przyzna lub podwyższy świadczenie, wypłaca się je od miesiąca złożenia pierwotnego wniosku lub wydania decyzji z urzędu, nie dłużej jednak niż za okres 3 lat wstecz, liczonych od daty zgłoszenia wniosku o ponowne rozpoznanie sprawy (por. uchwałę SN z dnia 28 czerwca 2005 r., III UZP 1/05, OSNPUSiSP 2005, nr 24, poz. 395; wyrok SN z dnia 19 lutego 2002 r., II UKN 116/01, OSNPUSiSP 2003, nr 24, poz. 599; wyrok SA w Białymstoku z dnia 9 września 1998 r., III AUa 374/98, OSA 1999, z. 3, poz. 16; wyrok SA w Gdańsku z dnia 20 czerwca 1995 r., III AUr 549/95, OSA 1995, z. 7-8, poz. 64 oraz wyrok SA w Katowicach z dnia 9 czerwca 2010 r., III AUa 3917/09, LEX nr 785489)” (K. Antonów, S. Gajewski, B. Suchacki [w:] R. Babińska-Górecka, M. Bartnicki, M. Zieleniecki, K. Antonów, S. Gajewski, B. Suchacki, Komentarz do ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych [w:] Emerytury i renty z FUS. Emerytury pomostowe. Okresowe emerytury kapitałowe. Komentarz do trzech ustaw emerytalnych, wyd. I, LEX/el. 2019, art. 133).

Sposób motywowania przez skarżącą powołanej przesłanki przedsądu sprowadza się głównie do polemiki z poczynionymi przez Sąd ustaleniami faktycznymi. Tymczasem w myśl art. 398³ § 3 k.p.c. oraz art. 398¹³ § 2 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalania faktów lub oceny dowodów, a Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

[a.ł.]